

predavanja“, smo pa prav resnično v zadregi, ali si ogledati poprej razlog sam ali govornika, kateri ga izusti. V občnem zboru odgovoril je na ta ugovor tajniku dr. Poklukar rekoč, da ga je on koj, ko je došel po svojem imenovanju za potovalnega učitelja, naprosil, naj mu pošilja govore, ker upa, da bode zanimivo za vse kmetovalce, kar bo predaval v posamesnih krajih. Toda kaj je bil vspeh te prošnje? Vspeh bil je ta, da se do zdaj skoraj o nobenem predavanju ni čulo zanesljivega, vsaj vredništvu „Novic“ ni došlo ne eno poročilo Kramerjevo, pa tudi v družih slovenskih časnikih nismo brali nikdar avtoriziranega poročila. Zato smemo vendar vprašati mi in z nami vred kmetovalci vse dežele, za katere je potovalni učitelj nameščen, kdo je temu kriv, da tisti, ki so toliko let prosili za kmetijskega učitelja, zdaj ne zvedó, kaj on dela in uči, in ali je podučevanje njegovo uspešno ali ne?

Mi mislimo, da gosp. Kramer, ki naprošen ni skrbel, da bi bilo mogoče objavljati njegova predavanja, vsaj ne bi smel tožiti pri občnem zboru, da tega ni mogel, in to navajati kot vzrok za potrebo lastnega lista.

Eno je se ve da resnično, da na prošnjo vredništva bodi si tega ali unega lista sme učitelj odgovoriti „da“ ali „ne“, ker gospodar njegov je c. k. vlada.

Oglejmo si tedaj, ali ni morebiti vsaj vlada pri nameščenju potovalnega učitelja kaj poskrbela za to, da kmetovalci izvedó, kaj kmetijski učitelj uči.

Ker bode prav kmalu minulo štirideset let, odkar so „Novice“ organ kmetijske družbe brez vsake plače, zato je tudi vredništvo „Novic“ čulo, da je c. kr. vlada po vprašanju kmetijske družbe potovalnemu učitelju v njegovi „Dienstesinstruktion“ v §. 8 naložila dolžnost, „da s koncem vsacega meseca deželni vladi (razun družega) naznanja bistveni obseg predavanj“ — in zadnji stavek citiranega §. se glasi: „der wesentliche Inhalt seiner Wandervorträge wird durch das Fachblatt „Novice“, sowie durch die „Laib. Ztg“ veröffentlicht werden, damit solche ein Gemeingut der Bevölkerung werden“, to je: „Bistveni obsežek njegovih popotnih predavanj bode se po strokovnjaškem listu „Novice“ in po „Laibacher Zeitung“ prijavil, da jih more izvedeti vse prebivalstvo.“

Ker potovalni učitelj toži, da ne vé kje priobčiti svojih predavanj ter se je izgovarjal pri občnem zboru z vprašanjem do navzočih: „ali hoče svojim poslušalcem reči danes: naročite si „Narod“, jutri: naročite si „Ljudski glas“, drugi dan morebiti: naročite si „Brencljna“; po teh vprašanjih se smejo kmetovalci naši nadjati, da namerava naš kmetijski učitelj v svojih predavanjih skrbeti za prav mnogvrstno tvarino, tudi za „Brencljna“ kaj, toraj smemo tudi mi vprašati g. Kramerja: ali je bral on svojo instrukcijo? in ali vé, kaj mu je gledé predavanj dolžnost, ali vé, da ima po svoji službi izrečno dolžnost; naznanjati deželni vladi vsak mesec vse bistveno svojih predavanj in to tako, da iz teh poročil more vse prebivalstvo naše dežele podučevati se?

Vprašati bi imeli še marsikaj, kar pa za danes še opustimo; le eno upanje pa moramo v interesu naših kmetovalcev uže danes izreči, namreč upanje, da bode c. k. deželna vlada vprihodnje malo bolj strogo na to gledala, da potovalni učitelj spolnuje svoje dolžnosti, in da se vprihodnje ne bode skrivalo, kar ima izvedeti pravico vsa dežela.

Izgledi, katere je govornik na pomoč klical iz sosednih dežel, za glavni odbor niso bili novi, ker dobiva one liste, odkar izhajajo, ne da bi ga bili zapeljali s tako poskušnjo zamenjati našo dosedanjo metodo; pa

tudi postopanje kmetijske družbe štajarske se mu bo težko zdelo vabljivo, ker tam družba plačuje po 600 gld. samo za to, da sme prilagati svoj list „Slov. Gosp.“. Pri vsem opisovanju cvetečega stanja unanjih kmetijskih družeb pozabil pa je tajnik opozoriti na to, da vse omenjene dežele imajo uže zdavnej ali lastne kmetijske šole ali pa tudi še zraven večletno podučevanje po dobrih potovalnih učiteljih. Pri nas pa z učiteljem poskušamo še le eno leto.

Prav tako malo srečni so bili računski tajniki, s katerimi je skušal dokazati, da vsa ta prememba ne stane ničesar.

Preidemo tedaj k razlogom družega zagovornika Kramerjevega predloga, gosp. R. Dolenca. Ta je trdil, „da moramo tajniku skazati zaupanje, in drugič, da je predlog njegov želja, katero uže kmetovalci ponavljajo leta in leta“.

Zadnjo trditev ovrgel je govorniku dr. Poklukar v obraz, sklicevaje se na vse prejšnje zборе, v katerih se sploh le zinilo ni o novem lastnem časniku. — Pa tudi gledé zaupanja pritožiti se menda gosp. Kramer nima vzroka, ker glavni odbor odprl mu je vse svoje prostore koj po prihodu njegovem in za tajnika priporočil ga je občnemu zboru soglasno, akoravno je o delovanju njegovem preteklega prvega leta prav malo izvedel; zaupanje skazati mu je bil namenjen tudi po nasvetu Murnikovem, ki je šel na to, njegove predloge prevdariti, in ako so res mogoči in družbi koristni, izvršiti jih.

Večega zaupanja ne more lahko zahtevati novo došel, malo poznan človek; in glavni odbor, v katerem brezplačno delajo odborniki uže 10, 15 do 36 let, imajo tedaj o tem, kaj in kako se ima delati kmetovalcem na prid, morebiti tudi nekoliko skušnje, — ne more lahko več storiti v takem slučaju, ako misli, da bode tudi v prihodnje imel brezplačno delo in odgovornost ves odbor, ne pa samo tajnik.

Tudi se je sklicavalo v občnem zboru na sklepe nekaterih podružnic, podobne predlogu tajnikovemu. Nam se zdi, da ravno podrobnost predlogov bi pričala za neko sorodnost njihovo. Morebiti bi tudi o tej zadevi novi tajnik vedel kaj povedati, ker tudi o tem ni ravno skrivnostno ravnal, kdo mu je vedno bobnal po ušesih, da mora kmetijska družba imeti lastni list.

Glavni odbor ima tedaj nalog, rešiti sklep občnega zbora. Kako ga bode rešil o tem, mi nimamo določevati, upati hočemo, da ga reši na korist družbe in kmetovalcev, pa tudi v obrambo časti svoje preteklosti in časti moža, kateremu vrednega naslednika žalibog ne bo kmalu dobila družba.

Gospodarske novice.

* *Sodba dunajskega lista o sedanjih komisarijih na dunajskem živinskem trgu.* List zadruga dunajskih gostilničarjev tako-le opisuje sedanje razmere na dunajskem živinskem trgu: „Danes, ko so živinski komisarji vsi sklenjeni, ter je samo v njihovi volji, kako in po kateri ceni se ima Dunaj preskrbeti z mesom; danes mora mali mesar beračiti pri komisarji ali pri velikem mesarji, da mu prepusti eno živinče, in ako ti gospodje nočejo, pa ne dobi sploh nič. Vprašamo: ali se smejo trpeti razmere, po katerih se oskrbovanje mesa za milijon prebivalcev glavnega mesta po vsem na jako dobičkarsko voljo dá dvema dvanajsterkama prebrisanih spekulantom? itd.“

* *Cena plemenske govedine.* Pri zadnji dražbi plemenske govedine iz državne čede v Mezöhegyes prodalo se je 37 plemenskih bikov poprek po 315 gold.,

7 starih bikov poprek po . . .	233	„
9 3—4letnih telic poprek po . . .	228	„
in 14 starih krav poprek po . . .	186	„
vseh skupaj za	19870	„

* *Rakoreja.* V povzdigo rakoreje na Pruskem nakupilo se je iz državne podpore za 1270 mark (marka velja nad 50 kr. našega denarja) 72.000 mladih po 6 do 10 centimetrov dolgih rakov, ter se jih je spustilo v Stetinske vode. — Tudi pri naših vsled kuge spraznjenih vodah treba bo misliti na umetno zarejo rakov, za katere je do letos dohajalo v deželo veliko denarja.

* *Prešiče iz Ruske* na Ogersko uvažati prepovedalo je ogersko ministerstvo zarad kuge, katera razsaja med prešiči na Ruskem.

Razglas

kranjskim živinorejcem o prodaji goved v Ljubljani.

C. k. kmetijska družba kranjska bode v Ljubljani 2. dne decembra dopoldne ob 9. uri na dvorišči gostilnice „zum baierischen Hof“ na dunajski cesti po očitni dražbi prodajala iz državne subvencije nakupljene kake 4 plemenske junce štajarskega muriškega (sivega) plemena.

Ta živina se bode postavila na prodaj za polovico tiste cene, za katero jo družba kmetijska kupi, in se prodá tistemu, kdor največ dá, proti temu, da jo 1) koj plača, in 2) se po pismu zaveže, da jo najmanj dve leti za pleme obdrži. K tej dražbi se zato pripuščajo samo kranjski živinorejci.

Glavni odbor c. kr. družbe kmetijske
v Ljubljani 21. novembra 1882.

Tehnično poročilo

k projektu o izsuševanju ljubljanskega močvirja.

To poročilo je glavnemu odboru za obdelovanje močvirja predložil
Ivan pl. Podhagsky, uradno pooblaščen civilen inženir.

Ponižanje struge Gruberjevega kanala.

(Dalje.)

Druga stvar, ki je pri reguliranju stranskih pritokov silne važnosti, so vodne stavbe, ki stojé okoli močvirja ali pa na njem.

Kakor se bode razvidelo pri razgovoru o posameznih stranskih pritokih, nahajajo se slučajji,

1) v katerih je treba predlagati, da se vodi odkupi pad, kajti te vodne stavbe zajezujejo vodo tako močno, da je ves sosednji svet zamlakužen;

2) v katerih se morajo predlagati pri sedanjih vodotočih nove temeljne zatvornice, in sicer zaradi tega, da bodo slabo narejene zatvornice zamogle pomnoženemu odtoku najviše vode zadostovati brez posebnega zajezovanja vode; slednjič,

3) v katerih bi stavbe dobile mnogo veči porabljen pad vode s poglobljenjem kanalov za odtok, tedaj z znižanjem spodnje vode, kar bi se zgodilo na stroške močvirskega fonda.

Stroški izsušenja pa so tako veliki, da se moramo nehoté vprašati, bi li ne bilo pravično, da bi pripadla fondu za obdelovanje močvirja tista večja vrednost, ki

leži v pridobljenem višem padu in ki se je dosegla z lastnimi stroški tega fonda?

Pri reguliranju Donave so se na pr. vsa ona zemljišča, ki so se pridobila z reguliranjem, pripisala postavno temu fondu kot lastnina. Kaj enacega bi se tudi tukaj lahko zgodilo!

Pridobljeni veči padi bi se ne smeli nikdar prepustiti sosednjim posestnikom stavb brez dovoljenja odbora za obdelovanje močvirja in ravno tako bi se brez tega ne smeli dovoliti novi padi in sicer toliko manj, ker bi ti padi znali pozneje potrebni biti za slučajno napeljavo vode, s katero bi se zemljišče namakalo.

O tej stvari bodem še prilično pri vsacem posebnem slučaju govoril; vendar menim, da imam prav, če jo uže sedaj tukaj splošno omenim.

Vodne stavbe, ki bi se morale zaradi znižanja najviše vode popraviti ali predrugačiti, razdelé se v tri oddelke, in sicer:

- Tiste stavbe, katere morajo po §. 6 zakona o vodnem pravu 15. maja 1872. leta lastniki sami popraviti gledé na nevarnosti, ki nastanejo o povodnji zaradi nezadostnih ali pomanjkljivih naprav pri vodotočih; in
- tista dela, ki iz ravno tega namena hočejo predelati vodne stavbe in katera bi moral po §. 7. zakona o vodnem pravu preskrbeti fond za obdelovanje močvirja; slednjič
- popolni odkup pada pri nekaterih stavbah, ki se mora plačati iz fonda za obdelovanje močvirja.

Kar zadene prvi razred popraviljanj, hočem o njih govoriti pri razpravljanju posameznih slučajev.

Poprave, katere mora po §. 7. oskrbeti fond za obdelovanje močvirja, bi se po mojih mislih najbolje in najceneje izvršile, ko bi se dogovorilo z udeleženci na tak način, da bi jih ti v primernem času in proti povprečni odškodnini sami preskrbeli potem, ko bi se jim dotična dela natanko določila gledé obsega in mere; kajti lastnik sam najbolje zna preskrbeti take prizidarije in popraviljanja, sam zna najbolje za pravi čas in zamore najceneje dobiti gradiva in izvršiti delo.

Kar se tiče mlinov, katerim se mora pad odkupiti, omenil jih bodem v sledečem posameznem poročilu in dokazal, da jih je treba odstraniti.

Na koncu dotičnih proračunov o stroških bodem postavil povprečno svoto, ki bode pač zadostila za take odškodnine.

Tudi je po mojih mislih potrebno, da si sl. odbor za obdelovanje močvirja preskrbi natančno znanje pravic, dovoljene napetosti vode in mere objektov pri vodotočih vseh vodnih stavb, ki stojé na močvirji ali ob njegovih mejah, da si preskrbi natančne prepise vseh dokumentov ali protokolov, ki se tičejo teh stavb, da bode zamogel v danem slučaju sklepati o potrebnem postopanju in si dati račun o važnosti svojega mnenja.

V ta namen naj bi se zbirale kopije dotičnih uradnih aktov; kjer pa ni tacih dokumentov, naj bi se tirjalo, da se dotične vodne stavbe preskrbé z vizirnimi znamenji, sklicevaje se na jasna določila, ki se nahajajo o tem v zakonu o vodnem pravu.

Konečno moram opomniti, da se na sedanje mostove tudi pri stranskih pritokih nisem oziral in da njihovih stroškov nisem postavil v dotične proračune. Ti mostovi so večidel slabi, tudi od srenj ali posameznikov primitivno zidani in zato bi se na vsak način morali v teku časa nadomestiti z drugimi. A pri nekaterih potokih in kanalih je še jako dvomljivo, kedaj bode izkopana šota, kedaj bode dosežena spodnja zemlja ali prihodnja kulturna zemlja. Med tem bode pač pri večini teh mostov nastopila potreba, da se novi naredé in pri